

Gyarmatosítás adóssággal

Hornyik Miklós két könyvéről

Két, egymástól sokban különböző könyvvel jelentkezett Hornyik Miklós. Az egyik, **A széttagolt ország** (*Unicus Műhely, Budapest, 2011*) a szerző közéleti jellegű írásait tartalmazza, a másik, a **Scott kapitány utolsó feljegyzése** (*Püski-Masszi Könyvesház, Budapest, 2011*) pedig az Ottlik Gézaról szóló irodalmat gazdagítja, mindannyiunk örömére és épülésére.

A *széttagolt ország* mindössze kilenc tanulmányt tartalmaz az 1992-től 2011-ig terjedő időszakból, azaz, az elmúlt két évtized történelmi sorsfordítónak mondott éveiből. A tanulmányok száma, azonban, nem minősítést jelöl, épp ellenkezőleg: tartalmuk fontossága és tabukat döntőgető szókimondásuk miatt az egyenes beszéd fontos dokumentumai.

A könyv első írása a *Lectori salutem*, a következő gondolatokkal nyit: „Magyarország ma szabad és független, így volna esély arra, hogy a magyarság, legalább az ország maradék földjén, a maga belső értékrendje szerint rendezze be életét. A most zajló rendszerváltoztatás azonban kíméletlen erőpróba: nincsenek erőtartalékaink, s ami hiányt szorgalommal és tudással pótolni igyekszünk, veszendőbe mehet. **Magyarország a bolsevik diktatúra után sem szűnt meg gyarmat lenni, mert a helytartóktól örökül kapott tengersok adósságát ki kell fizetnie.** (A kiemelés: B. J.)” Az 1992-ben készült helyzetfölmérés, sajnos, mind a mai napig semmit sem veszített aktualitásából, mi több: az ország helyzete az időközben fölvetett újabbnál újabb hitelek következtében még tragikusabbá vált.

Az *Ezredvégi mese* (1995) satirikus történet Miszlíkország rezes orrú, kevély uralkodójáról, a csenevész, angyalföldi kis emberkéről, akinek hősie tetteiről és bölcs döntéseiről a kék koboldok és a veres igrcek zengedeztek.

Hasonlóan, maró gúnnyal, de egy jó adag keserűséggel megírt „titkos jegyzőkönyv” a *Magyarország fölszámolása* (1995), miszerint az ország államformája: szabad demokrata szövetkezetek (liberális kibucok) és független kolhozok (szocialista kényszermunkatáborok) laza szövetsége, s az ország nevéből kommentár nélkül törlendő a rossz emléké, rasszista-fasiszta-antiszemita „Magyar” előtag, és *A tágra nyitott társadalom* (1995). Egyetlen idézet az Eörsi Istvánnal folytatott képzeletbeli beszélgetésből: „– Ön ifjú korában írt egy lírai költeményt, amely-

ben nemzőatyjának nevezte Rákosi Mátyást. – Nem tagadom: ez részemről szemantikai, fenomenológiai és hermeneutikai botlás volt, aki azonban bírálni merészeli Matyit, az izomból antiszemita.”

„Önnön lelki ürességünkkel való szembetalálkozásunk pillanatában csak annyit állapíthatunk meg, hogy kiveszett belőlünk minden emberi jóézés, a belénk fészelt haszonvág eluralkodott szülőföldünk és a haza földjének szeretete fölött, s a modern pszichológia tanúsága szerint már az is bizonyosra vehető, hogy gyermekeink és unokáink valami hasonlót örökölnek tőlünk: érzelmi kiüresedést, közönyt és lelki hitványságot.” (*Emléksorok október 23-án*, 1999) A kiábrándult értelmiségi sorai ezek, de kiábrándultsága jogos, hiszen 1999-ben, s az azóta eltelt tizenkét évben, vajon hány nyugatra „szakadt” hazánkfia tért vissza az óhazába, mert ugye, jól tudjuk: 1956-ban a forradalom és szabadságharc néhány ezer résztvevője közül nyugatra menekült mindenki, aki csak tehetett, de velük és utánuk ment kétszázötvenezer olyan honfitársunk is, aki csak az anyagi jobblét reményében hagyta el a hazát. Az Amerikában élő, több generációs magyarok számát egymilliónyolcszázezerre teszik. Közülük alig háromszázezren beszélnek magyarul. És közülük hányan tértek, térnek vissza Magyarországra, hogy erősítsék, gazdagítsák a hazát, amely emlékeikben még mindig él? (Ugyanezt elmondhatnánk mi is a mi délvidéki közösségünkre: vajon hány nemzettársunk jött vissza hozzánk és közénk, hogy szellemi és anyagi erejével erősítse azokat, akikkel egy-két évtizeddel ezelőtt még közösségben élt? A válasz, a szerbiai jelen idő ismeretének ellenére is, lesújtó!) Hornyik az annyiszor lenézett és megalázott koszovói albánokat hozza föl követendő példának, akik, mihelyt tehették, azonnal viszatértek fölégetett, elaknásított szülőföldjükre, hogy a saját hazájukat építhessék.

A *felső világ vándora* (2002) Kunkovác László fotóművész előtt tiszteleg, meg mindazok előtt (Weöres Sándor, Hamvas Béla, Várkonyi Nándor), akik az őstudás birtokosaiként, Kelet felé fordították tekintetüket.

A könyv címéül is választott *A széttagolt ország* (2004) öninterjú. Ebben Hornyik érintőlegesen számot vet addigi életével, és mélyrehatóan elemzi a rendszerváltásnak mondott évektől eltelt addigi időszakot, az „antalli örök-

ség”-et, a kettéosztott országot, a multinacionális cégbirdalmak kiszolgáltatottjává tett Magyarországot.

A *Hűség katonái* (2005) Domonkos László könyvét, a Kommandó a Kárpátokban c., három évszázadon átívelő, történelmi esszéjét mutatja be, melynek legfőbb tanúsága: „...a megmagyarosodás, a magyarrá válás nemcsak hogy nem vér és származás, de nem is nevelés és befolyásolás dolga, hanem szinte egyes-egyedül: lélek, morál és világkép kérdése”.

A kötet zárótanulmánya a 2011-es keltezésű *Batthyány, Tisza, Bethlen, Teleki, Nagy*. Történelmi hőseinkről álljanak itt Hornyik szavai, melyeknél pontosabban úgysem fogalmazhatnánk: „Több mint száz év magyar történetének megváltatlan tragikuma sűrűsödik a címben szereplő öt névben. Öt magyar államférfi nevében, akik vakvágányra taszított országunk élén megpróbáltak szembeszállni a vas végzetekkel, s akik végül a cselekvő hazaszeretet jelképes alakjává váltak. Politikai vezetők voltak, nem mentesek a tévedésektől, egyszersmind azonban olyan államférfiak is, akik ki akarták menekíteni Magyarországot a kor nagyhatalmainak szégyenkalodájából.

Ez okozta bukásukat.”

A *Scott kapitány utolsó feljegyzése* egyaránt tartalmaz tanulmányokat Hornyik tollából (*Az ismeretlen író, Képes Ifjúság, Újvidék, 1979; Tengernagy a propelleren, Magyar Szó, Újvidék, 1982; Ceruzasorok egy megkezdett regényről, 7 Nap, Szabadka, 1985; A másik Magyar-*

*ország térképe; Scott kapitány utolsó feljegyzése, Magyar Szó, Újvidék, 1990; Maurits Ottlik portréja, Magyar Szó, Újvidék, 2011; Egy könyv születése; Visszatekintés, Kortárs, 2005), nagyinterjú Ottlikkal (Minden irodalmi tárgyú beszélgetésnek, Híd, Újvidék, 1979), fénykép-, festmény-, valamint rajzillusztrációkat (Keserű Ilona, Kaján Tibor, Pécsi József, Dormán László, Korcsmáros Pál, Uj Zoltán, Németh Mátyás, Maurits Ferenc), kézirat-másolatokat, leveleket, és nem utolsósorban egy-egy részletet az Ottlikkal készült két interjúból, 1969-ből (*Az Élet és Irodalom látogatóban Ottlik Gézánál*, Lengyel Péter, Élet és Irodalom) és 1971-ből (*Vallomások a Nyugatról*. Sajtó alá rendezte Rónay László, PIM-NPI, Budapest).*

„E vázlatkönyvet a magam vigasztalására állítottam össze Ottlik Géza személyét s művét idéző régi-új írásaimból, néhány dokumentumból, Ottlik leveleiből és gyorsjegyzeteiből, annak szorongató tudatában, hogy már aligha készülök el róla szóló, évekig tervezett s a feladat nagysága miatt egyre csak halogatott munkámmal.

Ne ítélj el restségemért, Olvasó, inkább arra légy figyelemmel, hogy e könyv, amit kezdedbe vettél, nem csupán a szeretet és a tiszteletadás emlékjele, de a lélek idézése is: a nemzet örlelkét szólítja meg.” – írja Hornyik a könyv bevezetőjében. Már ez a két kis bekezdés arra ösztönzi a megszólított Olvasót, hogy ne tegye le a kezébe vett könyvet, ne tegye le Ottlik miatt, de ne tegye le Hornyik Miklós miatt sem!

